

dr inż. Paweł Walczak¹⁾

Deklaracje środowiskowe produktu EPD a ESG

Dążenie do redukcji emisji dwutlenku węgla (CO₂) jest coraz bardziej obecne w codziennym życiu nie tylko przedsiębiorców, ale również obywateli.

Uchwalane regulacje środowiskowe na poziomie europejskim wymuszają dążenie do zeroemisyjności niemalże w każdej dziedzinie życia. Nie inaczej jest w przypadku ściennych materiałów budowlanych. Chcąc zrozumieć sens stosowania deklaracji środowiskowych produktu, należy rozpocząć dyskusję od raportowania ESG i jego powiązania z nieobowiązkowymi deklaracjami środowiskowymi produktu EPD. Deklaracje zawierają wiele informacji o całym cyklu życia wyrobu, co może nie być do końca zrozumiałe dla użytkownika. Jako członek grupy roboczej CEN, odpowiedzialnej za aktualizację normy EN 15804+A2 *Zrównoważenie obiektów budowlanych – Deklaracje środowiskowe wyrobu – Podstawowe zasady kategoryzacji wyrobów budowlanych* [1], postaram się przybliżyć sposób, w jaki należy interpretować te deklaracje.

Raportowanie ESG

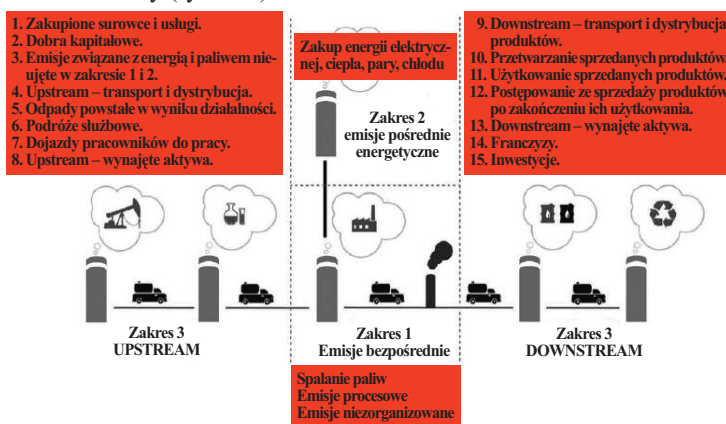
Dyrektywa CSRD [2] wprowadza raportowanie niefinansowe ESG, które w kolejnych latach będzie obejmowało coraz większą liczbę firm. Raportowanie ESG dotyczy:

- E – kwestii środowiskowych (m.in. emisja gazów cieplarnianych, wykorzystywanie zasobów naturalnych, ochrona środowiskowa);
- S – obszaru społecznego (m.in. polityka zatrudnienia, bezpieczeństwo pracy, zaangażowanie społeczne, zrównoważony rozwój społeczności lokalnej);
- G – obszaru zarządczego/ładu korporacyjnego (m.in. informacje o strukturze zarządzania firmą, etyka biznesowa czy polityka antykorupcyjna).

Raportowanie nie obejmuje wyłącznie emisji bezpośredniej danej firmy, ale uwzględnia również cały łańcuch wartości, czyli także etapy pozyskania surowców/materiałów czy też dostawców różnego rodzaju usług począwszy od logistycznych, a skończywszy na informatycznych czy kurierskich. Raportowanie ESG obejmuje więc bardzo szeroki zakres działalności firmy. Rozważając umiejscowienie deklaracji, czyli EPD w raportowaniu ESG należy skupić uwagę na kwestiach środowiskowych, a dokładniej na śladzie węglowym firmy.

Ślad węglowy firmy. Nieodłącznym elementem raportowania ESG jest ślad węglowy firmy. Z punktu widzenia inwestora indywidualnego lub dewelopera jest on ważny, ale patrząc na pojedynczy produkt, bardziej istotna będzie deklaracja

środowiskowa produktu EPD. Ślad węglowy firmy oblicza się zgodnie z protokołem GHG [3] i dzieli go na trzy zakresy (rysunek).

Zakres emisji gazów cieplarnianych zgodnie z GHG protocol [4]

Jak wynika z rysunku, największy obszar zagadnień dotyczących śladu węglowego znajduje się w zakresie 3, który obejmuje m.in. zakup surowców, usług, logistykę czy też dojazdy pracowników do pracy. Wartość śladu węglowego organizacji wyznacza się przez zbieranie danych źródłowych wewnątrz firmy. W tym przypadku ma ona dwie możliwości: **może policzyć ślad węglowy na podstawie dostępnych wskaźników lub przyjąć do obliczeń deklaracje środowiskowe produktu EPD.** W związku z tym nieobowiązkowe deklaracje zaczną być wymagane przez firmy od dostawców w celu dokładnego obliczenia śladu węglowego, aby sprostać wymaganiom prawnym dotyczącym redukcji śladu węglowego swojej działalności.

Deklaracje środowiskowe produktu (EPD)

Deklaracje środowiskowe wyrobów budowlanych powinny bazować na normie PN-EN 15804+A2 *Zrównoważenie obiektów budowlanych – Deklaracje środowiskowe wyrobu – Podstawowe zasady kategoryzacji wyrobów budowlanych*. Deklaracja musi zawierać analizę cyklu życia wyrobu (LCA) od momentu pozyskania surowców, przez etap produkcji, użytkowania aż po recykling. Podział cyklu życia wyrobu w deklaracjach środowiskowych produktu dzieli się w sposób następujący: **A1-A3** – etap produkcji (od pozyskania surowców po bramę zakładu produkcyjnego); **A4-A5** – etap konstrukcji/wznoszenia budowli (transport na plac budowy i etap wznoszenia); **B** – etap użytkowania (m.in. użytkowanie, konserwacja, renowacja, rekarbonatyzacja); **C** – etap zakończenia cyklu życia (rozbiórka/wyburzenie, przetwarzanie, utylizacja); **D** – etap poza cyklem życia wyrobu (inne korzyści z tytułu ponownego użycia, odzysku, recyklingu).

¹⁾ SOLBET Sp. z o.o.; pawel.walczak@solbet.pl

Interpretacja wyników deklaracji środowiskowych EPD. Deklaracja środowiskowa produktu (EPD) zawiera wiele cennych informacji dotyczących wpływu konkretnego wyrobu na środowisko. Podczas omawiania poszczególnych części EPD będę się posługiwał również zapisami projektu aktualizacji normy EN 15804, która ma wyjaśniać wiele wątpliwości.

Cykl życia produktu. Analiza cyklu życia produktu (LCA) powinna obejmować wszystkie etapy jego życia. W moim odczuciu wiele zamieszania spowodował fakt, iż deklaracje środowiskowe produktu były wprowadzane częściowo. W początkowej fazie producenci opracowywali deklaracje środowiskowe dotyczące tylko etapów A1-A3, a dopiero od kilku lat zaczęto uwzględniać cały cykl życia wyrobu. Niestety, ta decyzja była błędem, ponieważ pojawiają się głosy, że można porównywać wyroby, biorąc pod uwagę wyłącznie etapy A1-A3. **Porównywanie wyłącznie etapów A1-A3 nie jest zgodne z obecną i przyszłą normą**, a tym bardziej nie można tego nazywać metodą uproszczoną. Należy nadmienić, że **projekt nowej normy zawiera aneksy podające, w jaki sposób np. obliczać rekarbonatyzację materiałów budowlanych, która ma miejsce w etapie użytkowania**, co oznacza, że nie wolno tych etapów pomijać.

Jednostki, w jakich należy deklarować ślad węglowy produktu. Nowy projekt normy rozwiewa wątpliwości dotyczące jednostek, w jakich powinny być tworzone deklaracje środowiskowe produktu. W przypadku różnych materiałów ściennych będzie to masa wraz z zadeklarowaną gęstością w stanie suchym, gęstość w stanie suchym oraz powierzchnia muru z zadeklarowaną grubością. Najważniejsze, że aktualizacja nie dopuszcza do sytuacji, w której tworzy się deklarację środowiskową produktu dla m² ściany bez podania jej grubości, co mogłoby wprowadzać w błąd. Kolejną sprawą jest interpretacja jednostki użytej w deklaracji środowiskowej produktu (EPD). Należy w tym przypadku stosować należyta staranność i ostrożność, ponieważ deklaracje mogą zawierać wartości średnie dotyczące całej produkcji danego asortymentu lub być tworzone w przypadku np. konkretnej klasy gęstości wyrobu. Nie zawsze jednak przy podawaniu wartości średniej można zastosować zasadę liniowości, ponieważ może ona w niektórych przypadkach znacznie zniekształcać wynik. Zużycie surowców stosowanych do produkcji może bowiem nie być zależnością liniową z gęstością produkowanych wyrobów.

Scenariusze a wartości deklarowane. Należy zwrócić uwagę, że deklaracja środowiskowa produktu powinna być tworzona na podstawie rzeczywistych wartości zebranych przez producenta. Przykładem może być recykling wyrobów budowlanych, gdyż nie wystarczy przedstawić badania lub przykłady możliwego ponownego wykorzystania materiału budowlanego, ale należy wziąć pod uwagę faktyczne wartości recyklingowego materiału.

Ślad węglowy wyrobu. Jak wspomniano, deklaracja środowiskowa produktu zawiera wiele danych, ale jedną z najważniejszych, chociażby z perspektywy obliczania śladu węglowego firmy, jest całkowita emisja dwutlenku węgla, która jest wyrażana w ekwiwalencie kilograma CO₂. **Śladem węglowym nazywamy sumę ekwiwalentu CO₂ z wszystkich etapów cyklu życia wyrobu.**

Porównywanie deklaracji środowiskowych produktu (EPD). Wydaje się, że nie ma nic prostszego jak zsumowanie całkowitych emisji CO₂ i porównywanie tych wartości w przypadku różnych materiałów. Nie jest to jednak tak proste, ponieważ mogą być różne jednostki, jakie zastosowano w deklaracji środowiskowej, lub kraj, z którego pochodzi dana deklaracja, ma inny mix energetyczny, co w znaczny sposób wpływa na uzyskiwane wartości.

Wnioski

Deklaracje środowiskowe produktu (EPD) są cennym źródłem danych o tym, w jaki sposób produkt wpływa na środowisko. Jednym z najważniejszych parametrów jest wartość śladu węglowego w całym cyklu życia wyrobu. Należy pamiętać, że nie można wybiórczo porównywać poszczególnych etapów, ponieważ różne materiały budowlane cechują się różnymi właściwościami i ich emisje mogą być różne w przypadku poszczególnych etapów. Jedyną możliwością jest więc wzięcie pod uwagę całkowitej emisji CO₂ wyłącznie w całym cyklu życia wyrobu. Zmiany w produkcji spoiw (cementu i wapna) oraz przechodzenie na odnawialne źródła energii w poszczególnych krajach spowodują, że deklaracje te będą ewoluowały. Planowana aktualizacja normy wprowadza wiele informacji, które powinny te deklaracje ujednolicić i uprościć proces ich tworzenia. Wprowadzanie obowiązku raportowania niefinansowego ESG spowoduje, że deklaracje środowiskowe produktu EPD będą coraz częściej wymaganymi dokumentami w łańcuchach wartości dużych firm. Najważniejsze jednak jest to, że deklaracja (EPD) powinna być tworzona dla całego cyklu życia wyrobu (z uwzględnieniem jego wszystkich etapów życia).

Literatura

- [1] PN-EN 15804+A2:2020-03 „Zrównoważenie obiektów budowlanych – Deklaracje środowiskowe wyrobu – Podstawowe zasady kategoryzacji wyrobów budowlanych”.
- [2] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 (CSRD) z 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju.
- [3] The Greenhouse Gas Protocol – A Corporate Accounting and Reporting Standard, Copyright © World Resources Institute and World Business Council for Sustainable Development, March 2004. ISBN 1-56973-568-9.
- [4] Materiały szkoleniowe firmy BUREAU VERITAS POLSKA.

Partner działu:

Stowarzyszenie Producentów Betonów

www.s-p-b.pl

